

Sluttrapport for prosjekt

“Helsereiser for døve til Spania”

Prosjektansvarlige:
Karin Trude Einarsen
Bjørn A. Kristiansen

Prosjektnummer 2007/1/0089

Forebygging

Forord

Døves Fylkeslag Nordland var initiativtaker til dette prosjektet.

På grunn av endrende forutsetninger for fylkeslaget ble prosjektet administrativt overtatt av Norges Døveforbund (NDF) mens lederen for Døves Fylkeslag Nordland Karin Trude Einarsen fortsatte som prosjektleder.

Prosjektet var tenkt som ettårig prosjekt med start 1.1.2008. På grunn av flyttingen av administreringen av prosjektet fra fylkeslaget til NDF sentralt og andre forhold ble prosjektet avsluttet først 1.2.2011.

Dette er et typisk prosjekt med formål å bygge ned samfunnsskapt barrierer på grunn av hørselshemming.

Målsettingen med prosjektet var å undersøke ulike alternativer i måten å organisere reiser til Syden for eldre døve på en slik måte at terskelen kan bli så lavt som mulig for eldre døve å bestille sydentur.

Typiske hindringer for eldre døve er bevegelseshemming, skeptisk til det ukjente og tungvint å kommunisere med hotell, guide og lokalbefolkningen.

Dagens regelverk hos NAV gjør det svært vanskelig for døve å kunne ta med seg tegnspråktolk til fritidsreiser utenlands.

Prosjektrapporten er utarbeidet med tanke på at andre også kan bruke modellen som er skissert i rapporten.

Vi retter en stor takk til Toralf Ringsø, leder i seniorutvalget i NDF og Unni Gran, medlem i seniorutvalget i NDF for deres uvurderlige bidrag i å kunne gjennomføre den siste del av prosjektaktiviteten og med dette avslutte prosjektet på en god måte.

Vi ønsker også å rette en takk til tidligere direktør i Conrad Svendsen Senter, Rune Baardsen for hans bidrag til å finne gode løsninger i prosjektet.

Daglig leder Pablo Sbertoli i Solgården, Alicante har vist stor interesse for prosjektet og vi kan forvente at Solgården i fremtiden vil ta i mot døve gjester på en god måte.

Oslo den 10. februar 2011

Norges Døveforbund

Bjørn A. Kristiansen
Prosjektleder

Sammendrag

Bakgrunn for prosjektet / Målsetning

I Norge, og spesielt i nord er det lang mørketid om vinteren. Det er en kjensgjerning at mange, og spesielt voksne og eldre, blir deprimert om vinteren og mørketiden i nord. I Nordland bor døve spredt i det langstrakte fylket. Det er mange ensomme døve (Døves Fylkeslag Nordland har 70 medlemmer fra Nordland, mens det antas å være om lag 200 døve.) Medlemmene treffes kun 2 eller 3 ganger i året.

Disse mangler et nettverk som kan stimulere til å arrangere fellesreiser til for eksempel helsereise i varmere strøk.

Prosjektet mål var å etablere kontakt med et egnet feriested og med et lokalt døveforening i Spania i nærheten av feriestedet der formålet var at spanske døve kan fungere som guide for norsk døve som kommer til feriestedet. Det er bedre å betale en døv guide og få full valuta for pengene enn å betale en hørende guide og ikke få noe valuta for pengene.

Prosjektgjennomføring / metode

På bakgrunn av testreise til Solgården, Spania valgte prosjektet å fokusere på å utvikle et reisetilbud for eldre døve i samarbeid med Solgården – som er godkjent som et helsereise. Nøkkelpersonellet snakker norsk, de har norske leger og sykepleiere til enhver tid, som jobber gratis der og Solgården dekker reise- og oppholdsutgifter.

Daglig leder snakker norsk, spansk og er habil i norsk tegnspråk.

Det ble foretatt 3 reiser til Solgården med formål å utvikle en modell som Solgården og NDF kunne enes om, samt å knytte kontakt med døvemiljøet i Alicante.

Resultater og resultatvurdering

Det er opprettet et godt samarbeid med Solgården ved at vi har utviklet en modell for fremtidig samarbeid.

NDF har ansvar for å annonsere og rekruttere slik at eldre døve reiser samlet til Solgården Solgården vil bidra til å dekke kost og losji for de som skal tilrettelegge kommunikasjonen mellom døve og hørende, enten reiseleder, tegnspråktolk eller helsepersonell som kan tegnspråk. Solgården vil også opprette kontakt med døvemiljøet i Alicante med tanke på at spanske døve kan fungere f.eks. som guide for norske døve.

Oppsummering / konklusjon

Prosjektet har vist at det er behov for tilrettelagte sydenreiser for eldre døve. Vi tror det vil bli gjennomført flere gruppereiser til Solgården. Vi håper Solgården etter hvert kan opparbeide seg kompetanse slik at de på eget grunnlag kan tilby tilrettelagte turer for døve turister, fordi det er kommersielt interessant for dem å ha døve som en av deres målgrupper.

Kapittel 1 Bakgrunn / målsetting med prosjektet

I Norge, og spesielt i nord er det lang mørketid om vinteren. Det er en kjensgjerning at mange, og spesielt voksne og eldre, blir deprimeret om vinteren og mørketiden i nord. I Nordland bor døve spredt i det langstrakte fylket. Det er mange ensomme døve (Døves Fylkeslag Nordland har 70 medlemmer fra Nordland, mens det antas å være om lag 200 døve.)

Medlemmene treffes 2 eller 3 ganger i året (gjennom arrangementer som Døves fylkeslag arrangerer). Det er kjent at mange eldre døve sliter med isolasjon og depresjon på grunn av lite nettverk i sitt nærmiljø.

Disse mangler et nettverk som kan stimulere til å arrangere fellesreiser til for eksempel helsereise i varmere strøk. Eldre/voksne ønsker ikke å reise på vanlig chartertur sammen med hørende da det ikke er et felles språk - tegnspråk. Tegnspråk er et visuelt og gestuelt språk forskjellig fra norsk talespråk.

Døves kultur er også ulik i forhold til hørendes kultur. Det er ønskelig at man arrangerer helsereise som kan være tilpasset tegnspråklige eldre og voksnes behov.

Døve er transnasjonale og oppsøker andre døve og tegnspråklige fra ulike land. Med det menes det å kunne treffe andre døve i de aktuelle landene. Døve som bor lokalt i de aktuelle landene kan guide de norske døve eldre/voksne døve og vise den respektive lands kultur og historie.

Av erfaring vet vi at de fleste familiemedlemmer til eldre døve ikke kan tegnspråk. De bruker bare et stavelsesord på tegn og munnavlesning var mye brukt i den tiden de døve var barn. Døve opplever kun få, korte og overfladisk samtale med familien, korte visittbesøk, siden det er tungt både for døve og den nærmeste familien når det ikke er god kommunikasjon mellom dem.

For svært mange døve kjennes det naturlig at det skal være mørkt når vi står opp av sengen og møter en ny dag. Noen lider så mye under mørketiden at de utvikler en "mørketids-depresjon", av mange kalt "vinter-blues".

Atskilling flere opplever at mørket er en konstant energi- tyv. I håp om å få mer tiltakslyst i vinter måneder er det hver enkelt sitt ansvar å finne løsninger for å kunne overleve.

Men ikke alle klarer dette.

Prosjektet ønsker at døve vinterstid skal få oppleve natur og oppgivelse, kultur og sosialt samvær med andre døve i Spania. Bare det å kunne komme hjem og ha noen gode minner som døve kan fortelle til familien sin, venner og kanskje naboen om deres opplevelser. Døve kan få en ny livsgnist ved å begynne å spare til ny reise til neste tur og ha noe å glede seg til neste gang. Livet blir mye lettere når de ser lyse veier og å ha en positiv innstilling og energi gjennom vintermånedene.

Det ser vi når vi har treff som Døves Fylkeslag Nordland arrangerer. Vi ser at døve har behov for å prate og ha nærkontakt med de andre døve. Men vi treffes alt for sjelden og rekker ikke over alle i løpet av noen få dager. Mørketiden kan vi aldri ta bort, men vi kan lade dem med energi ved å gi døve en reise til varmere strøk og lysere tider.

Ved hjelp av slike helsereiser som prosjektet skisserer vil man kunne gi døve opplevelser, minner, erfaring som gjør at de ønsker å reise igjen og føler seg trygg på selv og ha selvtillit i bunn.

Prosjektets tema var “Velvære kombinert med spennende opplevelse, aktivitet, og også bygge opp et nettverk blant døve i Spania.”

Prosjektets målsetting var å skissere et opplegg som døve (og andre funksjonshemmede med sine barrierer) kan bruke etter slutføringen av prosjektet.

Vi skulle etablere kontakt med et egnet feriested. Prosjektet ønsket å inngå et samarbeid med døveforeningen eller enkeltpersoner (døve) i lokalmiljøet med det formålet at spanske døve kan fungere som guide for norsk døve som kommer til feriestedet. Det er bedre å betale en døv guide og få full valuta for pengene enn å betale en hørende guide og ikke få noe valuta for pengene.

Kapittel 2 Prosjektgjennomføring / metode

Prosjektets målsetninger var:

- 1) Etablere kontakt og avtaler med relevante samarbeidspartnere.
- 2) Informere døvemiljøet om prosjektet / tilbudet.
- 3) Prosjektleder, sammen med 2 – 4 eldre døve foretar en “testreise” til det utvalgte stedet for å se om stedet passer for eldre døve. Samt prøve å etablere kontakt med det lokale døvemiljøet.
- 4) Prosjektleder, sammen med eldre døve, (som betaler for reisen selv) foretar en ordinær reise som er tilpasset eldre døve, spesielt når det gjelder kommunikasjon i lokalmiljøet
- 5) Avslutte prosjektet med å beskrive et reiseopplegg til syden som passer for eldre døve.

1) Samarbeid

Prosjektet inngikk et samarbeid med Conrad Svendsen Senter (CSS) ved daværende direktør Rune Baardsen. CSS har erfaringer med å sende sine beboere til sydentur en gang hvert annet år. På bakgrunn av erfaringene som CSS har gjort inngikk vi et samarbeid med Solgården, som ligger i Spania (www.solgarden.no). Vi vurderte også Reuma-sol som et relevant sted å samarbeide med. Men prosjektet landet på Solgården da vi mente at det passet bedre for døve generelt.

Reuma-sol ble etablert av revmatikerforbundet og er således rettet mot en mer spesifikk målgruppe.

Solgården er et sted som ikke har spesifikke målgrupper hva angår helseplager. Dessuten kjenner daglig leder i Solgården svært godt til norsk døvekultur - og språk.

Solgården har siden etableringen i 1972 utviklet seg til å bli et populært ferie- og helsesenter for nordmenn med behov for ekstra tilrettelegning og trygghet. De legger forholdene til rette fra avreise til hjemkomst. Hvis man reiser fra Gardermoen med bestemte fly, kan reisende sette fra seg bagasje i flyplassen og finne den igjen på rommet sitt i Solgården.

Solgården har norsk kjøkkensjef og alle nøkkelpersoner i bedriften snakker norsk.

Solgården ligger fritt og rolig til på et platå på oversiden av fiskerlandsbyen Villajoyosa og har en fantastisk utsikt ut over Middelhavet. Det tar i underkant av en time med buss fra flyplassen i Alicante til Solgården.

Solgården er godkjent som helsereise og har alltid sykepleier. Solgården gir blant annet fysikalsk behandling under oppholdet. Over 4.000 nordmenn reiser dit hvert år.

Daglig leder Pablo Sbertoli kan spansk og norsk og er habil i norsk tegnspråk.

2 Informasjon

Parallelt med utvikling av samarbeid ble det gitt informasjon om prosjektet til døvemiljøet. Døves fylkeslag, Nordland hadde et medlemstreff i november 2008 der prosjektleder Karin Trude informerte om tilbudet.

3 døve seniorer fra Nordland reiste sammen med prosjektlederen til Solgården i februar 2009 for å se om stedet var noe for eldre døve.

Døves Tidsskrift, NDF's medlemsblad, informerte om prosjektet januar 2009.

Det ble holdt et informasjonsmøte seniorgruppen i Oslo døveforening i juni 2009.

Resultatet var at 11 personer meldte seg på turen som skulle gjennomføres november 2009.

3 Testreisen

I februar 2009 reiste prosjektlederen med en prosjektassistent sammen med 3 pensjonister fra Nord Norge til Solgården. De var der i en uke for å bli kjent med Solgården og med stedene rundt Solgården/Alicante og spesielt døvemiljøet i Alicante.

Prosjektet betalte reisen for alle 5.

Rapporten fra testturen var entydig positiv hva angår Solgården og dens fasiliteter. De hadde samtale med daglig lederen hvor han blant annet skisserte et opplegg der reiselederen fra Norge kunne komme noen dager i forveien og gi et enkelt kurs i norsk tegnspråk for sine ansatte hvis det kom større bestilling på oppholdt i Solgården.

Solgården vil da betale for reiselederens opphold, men det forutsetter at NDF eller en instans/enkeltperson kan stå ansvarlig for informasjon om Solgården.

Solgården har en ordning med frivillige norske leger og sykepleiere jobber der i perioder og får dekket reise og opphold av Solgården.

Under oppholdet fikk man ikke brukt god nok tid til å finne spanske døve i Alicante.

4 Ordinær reise

Konklusjonen fra testreisen var at man ville gjennomføre en ordinær reise. Det til tross for at prosjektet ikke hadde funnet spanske døve som kunne være aktuelle som guider for norske døve. Delmålet med å ha funnet et norsk reisemål i Spania som ville ta hensyn til døve beboere var oppnådd.

Med ordinær reise menes at eldre døve bestilte og betalte reise og opphold selv.

Prosjektlederen skulle bruke noe tid til å undervise ansatte i Solgården i noen grunnleggende tegn.

Informasjonen om prosjektet resulterte i at 11 eldre døve fra hele landet meldte sin interesse til en 2 ukers tur i Solgården i november 2009.

Høsten 2009 ble turen avlyst på grunn av familiære forhold hos prosjektlederen.

Det var liten fremdrift i prosjektet i perioden august 2009 til september 2010.

I samråd med prosjektlederen ble det foretatt en prosjektlederskifte i oktober 2010 for å kunne slutføre prosjektet. Prosjektkoordinator i NDF Bjørn A. Kristiansen overtok prosjektlederansvaret.

Det som gjenstod var å etablere kontakt med døveforeningen i Alicante.

Høsten 2010 tok vi kontakt med WFD (The World Federation of The Deaf) med forespørsel om de kunne hjelpe oss med kontaktpunkter i Alicante. Vi tok også kontakt med en norsk døv som tidligere har bodd i Spania (blant annet i Alicante) i mange år. Sistnevnte ga oss tips i hvordan vi kunne få kontakt med døvemiljøet.

5 Avslutningen av prosjektgjennomføringen

Etter NDF's landsmøte i mai 2010 bestod seniorutvalget i NDF av nye medlemmer. Under deres første møte presenterte prosjektlederen prosjektet for utvalget samt hva som gjenstod av prosjektaktiviteter før man kunne avslutte prosjektet.

Prosjektets målsetninger var i det store og hele gjennomført, men det var ønskelig at prosjektet kunne finne frem til kontaktpunkter i døvemiljøet i nærheten til Solgården.

Seniorutvalget likte tanken bak prosjektet og hva som hittil var gjort.

To av medlemmene sa seg villige til å reise til Solgården med den primære målsetningen å finne kontaktpunkter i det spanske døvemiljøet i Alicante.

Begge skulle være i Solgården 23 – 27. november 2010.

Denne reisen ble litt amputert fordi Toralf Ringsø, fra Bergen, ble forhindret i å reise på grunn av falsk bombealarm i Flesland flyplass om morgenen den 23.11.

Unni Gran reiste alene og brukte tiden til å kartlegge hvor man kan treffe spanske døve.

Hun fant ut at døve treffes av og til i en cafe i byen på lørdager. Altså den dagen hun skulle reise tilbake til Norge om formiddagen.

På bakgrunn av hennes funn og reiste Toralf Ringsø til Solgården som var der 5. – 9. januar. Han var ved døveforeningen i flere dager og saumfarte cafene i Alicante, spesielt den lørdagen – uten resultat. Det var ingen tegn å se.

Toralf og Pablo ble enige at Pablo i ettertid skulle forsøke å få kontakt med døveforeningen og overbringe kontakten til NDF.

Alle delmålene, som var beskrevet i prosjektplanen ble gjennomført med unntak av: Turen nr. 2 med de 11 personene ble avlyst og det ble ikke funnet kontaktpunkter i det spanske døvemiljøet.

Kapittel 3 Resultater og resultatvurdering

Prosjektet har fått svar på følgende problemstillinger:

- Blant eldre døve er det behov og interesse for tilrettelagte reiser til syden
- Solgården i Alicante har de nødvendige fasilitetene som passer svært godt for døve.

Prosjektet nådde ikke frem med å inngå samarbeid med spanske døve.

Vi innser i ettertid at døveforeningene i Spania er organisert annerledes enn i Norge.

Døveforeningen i Alicante (www.fesord.org) er mer et servicekontor for døve og i mindre grad et treffested for døve slik vi er vant med i Norge.

Spanske døve bruker tydeligvis mobil (sms) eller facebook i mindre grad enn det vi døve i Norge gjør.

Daglig leder i Solgården arbeider nå videre med å opprette kontakt med den spanske døveforeningen i byen.

Solgården ønsker å påta seg rollen å være et knutepunkt mellom norske og spanske døve.

Prosjektet har knyttet kontakt med en norsk døv mann som tidligere har bodd i Spania, deriblant i Alicante, i mange år. Han kjenner forholdene bra og tanken har dukket opp om at han kan fungere som guide for norske døve som kommer til Solgården. Det betinger at en større gruppe døve reiser samlet til Solgården som kan spleise på hans reiseutgifter og lønn som guide.

For fritidstolking utenlands dekker NAV kun lønn, ikke reise og diett for tegnspråktolken. Hvis det kommer større grupper norske døve vil Solgården dekke kost/losji for norsk tegnspråktolk.

Det bør nevnes at tegnspråk er ikke internasjonalt. Hvert land har sitt eget tegnspråk på samme måte som tale- og skriftspråket.

Døve som ikke har vært noe særlig i utlandet kan oppleve det som problematisk å forstå spansk tegnspråk.

Men det er lettere for norske døve å kommunisere med spanske døve enn for norske hørende å kommunisere med spanske hørende.

Kapittel 4 Oppsummering/konklusjoner og videre planer

Konseptet som prosjektet har utviklet vil bli videreført av NDF sentralt ved seniorutvalget. Det er etablert et godt samarbeid med Solgården med en skissert rollefordeling mellom Solgården og NDF i organisering av reise til Solgården.

Får vi ikke tak i spanske døve som kan fungere som guide, vil vi bruke andre løsninger med bruk av enten norsk døv som guide eller bruk av norsk tegnspråktolk.

Seniorutvalget i NDF har vurdert prosjektet og har bestemt seg for å informere om dette tilbudet under det landsdekkende likemannsseminaret for seniorer i Trondheim i mai 2011. Målet er å få 40 – 50 eldre døve til å melde seg på en reise til Solgården i 2012.

Som tidligere nevnt har Solgården en ordning med norske frivillige leger og sykepleiere som jobber der. Vi vil i forbindelse med reisen i 2012, samarbeide med Solgården om de kan rekruttere tegnspråklig sykepleier i den perioden døve skal reise.